

ביהודה אסורה, כי הוא מתפיס בתרומת הלשכה, שהיא דבר הנדור, לפי שהיא נתרמת ממחצית השקל שהוא דבר הנדור.

אבל בגליל — מותר, לפי שאין אנשי גליל מכירין את תרומת הלשכה בשם "תרומה", וברור שכוונתם להתפיס בתרומה של תבואה.

ואילו סתם הרמיה — ביהודה מותרין, כי כוונתו של הנדר היא לחרמי הכהנים.

ובגליל — אסורין, לפי שאין אנשי גליל מכירין את חרמי הכהנים.

גמרא:

והוינן בה: מדוע סתם נדרים להחמיר?

והתנן במסכת טהרות [ד יב]: ספק נזירות, שגם היא נדר — להקל!

ומשנינן: אמר רבי זירא, לא קשיא:

הא המשנה במסכת טהרות, בשיטת רבי אליעזר היא.

הא, משנתנו הסוברת שסתם נדרים להחמיר — בשיטת רבנן היא.

דתניא: המקדיש חיתו ובהמתו — הקדיש את הכוי בכללם, על אף שהכוי הוא ספק חיה ספק בהמה.

רבי אליעזר אומר: לא הקדיש את הכוי.

מאן דאמר [רבנן] ממונו מעייל לספיקא, שמספק מקדיש גם את הכוי, גופיה נמי, כשאוסרו בנדר, הוא מעייל עצמו גם לספק הנכלל בדיבור הנדר.

ומאן דאמר [רבי אליעזר] ממונו לא מעייל לספיקא, ואינו מקדיש את הכוי — גופיה כל שכן דלא מעייל אדם לספיקא, ואינו כולל י"א-א בנדרו את הצד של ספק.

והמשנה במסכת טהרות, האומרת שסתם נזירות להקל, לדברי רבי אליעזר היא.

אמר ליה אבוי: במאי אוקימתא, לפי מי העמדת למשנה במסכת טהרות האומרת שספק נזירות להקל? — כרבי אליעזר, הסובר שלא מכניס אדם עצמו וממונו לספק.

אם כן, אימא סיפא של המשנה במסכת טהרות שם:

ספק בכורות, אחד ספק פדיון של בכורי אדם, ואחד ספק נתינה של בכורי בהמה, בין בכור בהמה טמאה [פטר חמור, שצריכים לפדותו בשה וליתנו לכהן], בין בכור בהמה טהורה, שהוא קרבן, וצריך ליתנו לכהן, כיון שהדבר ספק — הרי הכהן, שהוא המוציא מחבירו, עליו הראיה. וכל עוד לא הביא ראיה נשאר הדבר בידי הישראל.

ובכל זאת תני עלה של אותה משנה, בכרייתא: ואסורים ספק בכורי בהמה בגיזה ועבודה!

והרי לרבי אליעזר לא מכניס אדם עצמו וממונו לספק!

את התרומה מחמת דיבורו, אלא רק מבררת את האיסור שכבר היה קיים בטבל, איסור החל מאליו, ולא בדיבור פיו.

אמר ליה: זאת — לא רק שאיננה קרשיה!

אלא אדרבה, יש לתמוה עליך: אמאי קא מדמיית, הכיצד מדמה אתה קדושה של בכור, הבאה מאליה, לקדושה הבאה בידי אדם, בנדרו?

אלא אי קשיא על דברי רבי אליעזר בענין ספק — הא קשיא, בענין אחר, שמצינו סתירה בדבריו בענין ספקות:

דתניא: אם התעורר ספק בטומאת משקין —

הרי אם הספק הוא לענין ליטמא, אם נטמא המשקה — הרי הוא טמא, מספק.

אך אם הספק טומאה הוא לענין לטמא אחרים, דהיינו, אם הספק הוא האם טמאו המשקים את האוכל שנגעו בו — ספיקו טהור, דברי רבי מאיר.

וכן היה רבי אליעזר אומר בדבריו של רבי מאיר.

ועל כך יש להקשות, שרבי אליעזר סותר משנתו:

ומי סבירא ליה לרבי אליעזר שכאשר הספק הוא לענין ליטמא [קבלת טומאה] למשקין, ספיקו טמא?

והתניא, רבי אליעזר אומר: אין טומאה למשקין מן התורה — כל עיקר, אלא רק מדרבנן!

תדע, שהרי העיד יוסי בן יועזר איש צרידה, על "איל קמצא", סוג של חגב, דבן, שהוא מין חגב טהור, המותר באכילה.

וכמו כן הוא העיד על משקין בית מטבחיא, המשקים שבבית המטבחים בעזרה,

במקדש, דבן, שהם טהורים מטומאה, ואפילו טומאה דרבנן לא נתפסת בהם, כי לא גזרו חכמים קבלת טומאה על המשקין שבמקדש.

הניחא לשמואל, דאמר שמשקין בית מטבחיא דבן — טהורים הם רק מלטמא אחרים, אבל טומאת עצמן יש בהן — שפיר.

אלא לרב, דאמר דבן טהורים ממש הם — מאי איכא למימר?

אלא, כך יש לחלק:

הא המשנה בטהרות האומרת שספק נזירות להקל, לדברי רבי יהודה היא.

והא משנתנו שסתם נדרים להחמיר, לדברי רבי שמעון היא.

דתניא: מי שאמר "הריני נזיר אם יש בכרי הזה מאה כור", והלך ומצאו שנגנב או שאבד הכרי, והדבר בספק אם יש בו מאה כור —

רבי יהודה מתיר, כי ספק נזירות להקל. היות שאין אדם מכניס עצמו לספק, ואין בכונתו שתחול נזירותו עד שיתברר שיש בכרי הזה מאה כור.

ורבי שמעון אוסר, כי סובר שמכניס אדם עצמו לספק.

ורמי סתירה דרבי יהודה אדרבי יהודה —

מי אמר רבי יהודה לא מעייל איניש נפשיה לספיקא?

ורמינהי סתירה בדבריו, ממה ששינונו במשנתנו:

רבי יהודה אומר: סתם תרומה ביהודה אסורה, ובגליל — מותרת, שאין אנשי הגליל מכירין את תרומת הלשכה.

ויש לנו לדייק: טעמא דאין מכירין אנשי גליל בתרומת הלשכה.

יט-ב הא מכירין — אסורין:

ומשנינן: אמר רבא: גבי כרי קסבר רבי יהודה, כל שספיקו חמור מודאי שלו — לא מעייל נפשיה לספיקא.

ובנזיר שנזר על מנת שיש בכרי מאה כור, והדבר ספק, נמצא שודאו חמור מספקו —

דאילו גבי נזיר ודאי — מגלח שערו בתום ימי נזירותו, ומביא קרבן, ונאכל.

ואילו על ספיקו — לא מצי מגלח שערו לעולם, שאינו מגלח שערו אלא בהבאת קרבנותיו, ונזיר זה אינו יכול להביא קרבנות נזיר, כי על הצד שאינו נזיר הוא אינו יכול להקדיש קרבנות נזיר, ואם יקדישם מספק ויביאם, יש חשש שמא הוא מביא חולין בעזרה, ולכן אינו יכול להקריבם, ואינו יכול להתגלח.

אמר ליה רב הונא בר יהודה לרבא: ואם אמר "הריני נזיר עולם, אם יש בכרי הזה מאה כור", שאין ספיקו חמור מודאו, שכן נזיר עולם אינו מתגלח לעולם — מאי?

אמר ליה: נזיר עולם נמי, ספיקו חמור מודאי!

דאילו נזיר עולם ודאי, אם הכביד שערו — מיקל, מגלח אותו בתער, ומביא על תגלחתו שליש בהמות לקרבן, חטאת עולה ושלמים כדין נזיר טהור שמתגלח בתום ימי נזירותו, אלא שנזיר עולם ממשיך הלאה בנזירותו.

ואילו ספיקו — לא מגלח כלל לפי שאינו יכול להביא קרבנותיו.

אך עדיין יש להקשות: אם אמר "הריני נזיר שמשון אם יש בכרי הזה מאה כור", שאינו מגלח אפילו אם הכביד שערו — מאי?

אמר ליה: נזיר שמשון — לא תניא בדברי רבי יהודה, ובסתמא לא משמע נזירות שמשון.

אמר ליה: והאמר רב אדא בר אבהו, תניא בהדיא בדברי רבי יהודה גם נזיר שמשון!

אמר ליה: אי תניא — תניא. (1)

רב אשי אמר: ההיא ברייתא של כרי שמתיר בה רבי יהודה — רבי יהודה משום רבי טרפון היא.

דתניא, שני אנשים שהיו עומדים ועבר לפניהם אדם שלישי, ואמר אחד מהשניים הריני נזיר אם אדם זה נזיר, והשני אמר הריני נזיר אם אין אדם זה נזיר —

רבי יהודה משום רבי טרפון אומר: אין אחד מהם נזיר!

1. ובאר הר"ן בשני אופנים: לתרץ את הסתירה. והשני, שני תנאים הם שנחלקו בשיטת רבי יהודה.

1. ובאר הר"ן בשני אופנים: הרי קשים דברי רבי יהודה, ואין לי